

Kreuz proti Polsku, rozsudek ze dne 19. 6. 2001

Stěžovatel: Kreuz

Žalovaný stát: Polsko

Číslo stížnosti: 28249/95

Datum: 19.06.2001

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 1

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: občanskoprávní řízení, přístup k soudu, spravedlivý proces

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

19. června 2001

VĚC KREUZ

(Rozsudek ve věci Kreuz versus Polsko)

Evropský soud pro lidská práva - První sekce (dále jen „Soud“) zasedající jako Senát, který tvořili soudci W. Thomassenová, předsedkyně, L. Ferrari Bravo, J. Makarczyk, R. Türmen, B. Zupančič, T. Pantiru, R. Maruste a dále T. L. Early, zástupce tajemníka Sekce, po uzavřené poradě Senátu, která se konala dne 10. října 2000 a 29. května 2001, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 30. října 1999 v souladu s ustanoveními aplikovatelnými před vstupem v platnost Protokolu č. 11 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 28249/95) proti Polské republice předložené Komisi podle bývalého článku 25 Úmluvy panem Henrykem Kreuzem (dále jen „stěžovatel“), který má dvojí - rakouské a polské - státní občanství, dne 10. května 1995.
2. Stěžovatel, jemuž byla poskytnuta právní pomoc, byl zastoupen panem P. Sendeckim, advokátem působícím v Lublinu (Polsko). Polská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena panem K. Drzewickim z Ministerstva zahraničních věcí.
3. Stěžovatel zejména tvrdil, že jeho právo na přístup k soudu, garantované článkem 6 § 1 Úmluvy, bylo porušeno nepřiměřenou výší soudních poplatků, jež od něho byly vyžadovány za jeho žalobu na náhradu škody, čímž mu bylo zabráněno v tom, aby svou žalobu uplatnil před soudy.

4. Komise prohlásila stížnost za přípustnou dne 20. dubna 1998. Ve své zprávě ze dne 26. října 1999 (bývalý článek 31 Úmluvy) vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy (sedmnácti hlasy proti sedmi).
5. Dne 8. prosince 1999 výbor Velkého senátu rozhodl, že případ bude posouzen jednou ze sekcí Soudu. Následně pak byla stížnost postoupena První sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl vytvořen na základě ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu senát, který případ bude posuzovat (článek 27 § 1 Úmluvy).
6. Stěžovatel i Vláda předložili svá stanoviska ke skutkové podstatě věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).
7. Ústní jednání se konalo veřejně v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 10. října 2000 (ustanovení 59 § 2 Jednacího řádu Soudu). Před Soud předstoupili:

(a) za Vládu K. Drzewicki, zástupce Vlády, R. Kowalská, rada. A. Kalinski, A. Daczynski, poradci;

(b) za stěžovatele P. Senddecki, rada.

Soud vyslechl přednesy pana Senddeckého, pana Drzewického, paní Kowalské a pana Kalinského.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Průběh případu
3. Dne 10. Července 1991 Městský úřad v Plocku vydal pro stěžovatele předběžné územní rozhodnutí pro stavbu myčky na auta. Následně pak stěžovatel požádal starostu Plocku o definitivní schválení územního rozhodnutí. Zejména žádal o potvrzení, že zamýšlená stavba bude lokalizována ve zvláštní zóně. Dne 23. listopadu 1992 starosta žádost zamítl. Toto rozhodnutí bylo schváleno Odvolacím kolegiem při samosprávné radě Plocku dne 27. ledna 1993. Úřady konstatovaly, že daná stavba není v souladu s klasifikací užitého pozemku, jak je uvedena v územním plánu.
4. Stěžovatel se odvolal k Nejvyššímu správnímu soudu, kde napadl obě rozhodnutí. Zejména tvrdil, že úřady svévolně a mylně stanovily, že stavba, kterou plánuje, nebyla v souladu s územním plánem. Dále pak uvedl, že úřady se v napadených rozhodnutích dopustily četných faktických a právních omylů.
5. Dne 27. ledna 1994 zrušil Nejvyšší správní soud obě napadená rozhodnutí a vrátil případ orgánu, který rozhodl v první instanci. Pokud jde o jednání příslušných orgánů, soud poznamenal, že „zatímco podle relevantních ustanovení zákoníku o správním řízení jsou veřejné orgány povinny jednat jak v souladu s právem, tak i způsobem posilujícím důvěru občanů v tyto orgány, pak způsob, jakým jednaly v případě stěžovatele, ukázal opak“. Následně pak soud shledal, že jejich jednání znamenalo vážné porušení principu právního státu. Dále pak soud konstatoval, že orgány svévolně zamítly územní povolení požadované stěžovatelem a že při tomto zamítnutí flagrantním způsobem porušily normy územního plánu. Soud dodal, že chybně interpretovaly územní plán, učinily vadná faktická zjištění a že zejména - bez jakéhokoli podkladu - stanovily, že by zamýšlený projekt stěžovatele nebyl v souladu s klasifikací užitého pozemku. Závěrem soud konstatoval, že se orgány neujistily o skutkových okolnostech „pečlivým způsobem“, jak vyžaduje zákoník o správním řízení.
6. Žaloba na náhradu škody
7. Dne 9. května 1994 podal stěžovatel žalobu na Městský úřad v Plocku u Krajského soudu v Plocku. Požadoval náhradu škody ve výši 5 850 000 000 polských zlotých (PZU) na základě toho, že městské orgány neprojednaly řádně a včas jeho žádost o územní povolení. V žalobě uvedl, že v důsledku jejich nečinnosti a průtahů v řízení o územním rozhodnutí přišel jak o peníze, které zamýšlel investovat do svého podniku, tak i o své budoucí partnery, kteří byli ochotni s ním na tomto podnikání participovat. Dále pak uvedl, že byl připraven o budoucí zisk.

S odvoláním na příslušná zákonná ustanovení o způsobení škody stěžovatel uvedl nezákonné jednání odpůrce a současně se odvolal na výše zmíněný rozsudek Nejvyššího správního soudu z 27. ledna 1994, kde bylo stanoveno, že uvedené orgány porušily princip právního státu.

8. Téhož dne požádal stěžovatel Krajský soud v Plocku, aby byl ve sporu osvobozen od soudních poplatků. Relevantní část jeho žádosti zněla následovně:

“...Žalobce prohlašuje, že je v současné době nezaměstnaný a že neprovozuje žádnou ziskovou činnost. Porušení zákona, jehož se dopustila žalovaná strana, způsobilo, že nemohl zahájit svou obchodní činnost. Žalobce nevlastní žádné prostředky, z nichž by mu plynul příjem.

Žalobce přijel do Polska před třemi lety za účelem podnikání; jeho záměry byly zpočátku akceptovány a podporovány žalovanou stranou. V určitém okamžiku, z neznámých důvodů, změnila žalovaná strana svůj názor a v případě žalobce přijala opatření směřující k tomu, že se jeho investice stala nemožnou - a to včetně porušení zákona.

Úsilí žalobce směřující k jeho projektu a zahájení obchodní činnosti se tak stalo bojem s úředníky, kteří porušovali právo. Nakonec byly argumenty žalobce plně uznány Nejvyšším správním soudem, který ve svém rozsudku z 27. ledna 1994 potvrdil, že úřady jednaly protiprávně. Nicméně všechno toto úsilí značně zredukovalo finanční zdroje žalobce.

Žalobce si nezajistil finanční prostředky pro soudní spor, protože plně důvěřoval žalované straně. Nepředvídal možnost, že veřejný orgán bude spíše jednat v rozporu se zákonem než v souladu s ním a že v důsledku toho utrpí ztrátu. Nebyl ani připraven na takovou možnost...

Utrpěná škoda, jejíž náhradu se snaží žalobce v tomto případě obdržet, je značná. Za daných okolností není žalobce schopen zaplatit soudní poplatky. V případě, že tato jeho žaloba bude zamítnuta, nebude mít žalobce žádnou možnost obdržet odškodnění, ačkoli povinnost nahradit škodu způsobenou porušením zákona je základním právním principem.“

13. Dne 4. července 1994 zamítl soud stěžovateli jeho žalobu z formálních důvodů a konstatoval, že je předčasná, protože řízení o schválení územního rozhodnutí nebylo dosud ukončeno. Soud konstatoval, že konečné rozhodnutí v tomto řízení je předběžnou podmínkou sine qua non pro přístup k soudu v kauze stěžovatele.

Pokud jde o jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, soud rozhodl, že není třeba uložit takovéto poplatky, protože žaloba byla zamítnuta ab initio a v důsledku toho nebyl případ posuzován co do meritu věci.

14. Dne 27. července 1994 podal stěžovatel prozatímní odvolání proti tomuto rozhodnutí. Tvrdil, že v jeho případě nevyvstala žádná otázka předběžných podmínek pro přístup k civilnímu soudu, protože svou žalobu opřel o obecné principy práva na náhradu škody a nikoli o relevantní ustanovení správního práva upravující odpovědnost státu za vydání protiprávního rozhodnutí.

15. Dne 1. srpna 1994 nařídil Krajský soud v Plocku stěžovateli, aby zaplatil soudní poplatek ve výši 200 000 000 PZL za podání předběžného odvolání.

16. Dne 9. srpna 1994 předložil stěžovatel další žádost o osvobození od soudních poplatků. Předložil prohlášení o majetku podle článku 113 § 1 zákoníku o správním řízení. Relevantní část tohoto prohlášení zněla následovně:

„Žalobce žádá o osvobození od soudních poplatků z toho důvodu, že nemůže tyto poplatky zaplatit, protože vedou k výraznému snížení jeho životní úrovně.

Žalobce se domáhá náhrady škody, jež mu byla způsobena úředníky Městské správy v Plocku.

Žalobce vlastní následující majetkové položky:

- 1) byt ve Vídni,
- 2) auto značky Peugeot 405D,
- 3) akcie společnosti „Clean Cars JV“ v hodnotě 300 000 000 PZL.

Z těchto prostředků pro něho neplyne žádný příjem. Žalobce se pokoušel neúspěšně prodat část aktiv společnosti „Clean Cars JV“. aby mohl soudní poplatky uhradit.

V souvislosti s tímto argumentem předkládá žalobce výstřižek z novin s příslušným inzerátem, který uveřejnil v deníku „Gazeta Wyborcza“.

Žalobce prohlašuje, že má dvojí občanství, polské a rakouské. Poté, co získal předběžné územní schválení stavby modelové sítě myček aut, přijel do Polska v roce 1991, aby připravil projekt. Tvrdě pracoval a svých příjmů si neužil, ale své úspory investoval při přípravě své společnosti, jež měla být provozována podle franšizové smlouvy, což tehdy byl v Polsku neznámý kontrakt.

Investoval do:

- 1) vytvoření sídla své společnosti; renovace místností společnosti; návrhu emblému společnosti;
- 2) hledání zaměstnanců, inzerce a publicity;
- 3) hledání míst vhodných pro výstavbu, vedení jednání, uzavírání kontraktů;
- 4) zpracování přípravných studií a na jejich základě ekonomických a tržních analýz následujících oblastí: Plock (1), Chojnice (2), Wloclawck (1), Toruň (3), Bydgoszcz (1), Grudzadz (1). Świecie (1);
- 5) plánování investic a zpracování projektů na základě bodu 4) pro oblasti situované v Plocku a v Chojnici;
- 6) provádění opatření uvedených v rozhodnutích o územním povolení.

Všechny žalobcovy úspory a jeho práce trvající několik roků byly vloženy do přípravy investice. Vzhledem k protiprávnímu jednání žalované strany nebyla tato modelová investice realizována a žalobcův obchodní partner ustoupil od zamýšlené výstavby a od podnikání v Polsku. ...

Je evidentní, že žalobce, jelikož zahájil svou práci v Polsku a počal zde investovat, nemohl pracovat v Rakousku a že není jeho vinou, že nyní nemůže zaplatit soudní poplatky. Jediným důvodem, pro který žalobce setrvává v Polsku, je skutečnost, že musí ukončit své podnikání a pokračovat v soudním řízení, což je v určitém smyslu „práce“, i když nevýnosná. Žalobce si neodložil stranou peníze pro soudní spor s žalovanou stranou, protože k ní přistupoval způsobem, jakým by měl jednat polský občan – s plnou důvěrou. Nepředvídal ani nevzal v úvahu možnost, že veřejný orgán spíše poruší právo, než aby jednal v souladu s ním, a že mu tím bude způsobena škoda.

Žalobce utrpěl rovněž další materiální ztráty v Polsku. Nebyly způsobeny jeho zaviněním, avšak ovlivnily jeho současnou finanční situaci:

- 1) Stěžovatel neobdržel náhradu škody na jeho autu – ztráta 180 000 000 PZL, řízení proti pojišťovně „Westa“ započalo v roce 1991. avšak bylo přerušeno a konkursní soudce se zatím jeho žalobou nezabýval;

2) v roce 1990 bylo mylně vyvlastněno jeho satelitní vybavení v Plocku (konečný rozsudek dosud nebyl vykonán v důsledku průtahů v řízení – nemožnost dostat satisfakci) – ztráta včetně úroků 700 000 000 PZL; nyní další žaloba v této souvislosti byla podána u soudu;

...

Za daných okolností nemůže žalobce zaplatit soudní poplatky.

... V případě, že bude jeho žaloba zamítnuta, nebude mít žalobce žádnou možnost uplatnit svá práva stanovená Ústavou a mezinárodními smlouvami o lidských právech.“

17. Dne 12. srpna 1994 osvobodil Krajský soud v Plocku stěžovatele od placení poplatku ve výši 200 000 000 PZL. Osvobození se vztahovalo pouze na předběžné odvolací řízení. Toto rozhodnutí neobsahovalo žádné zdůvodnění.
18. Dne 27. září 1994 zrušil Odvolací soud ve Varšavě rozhodnutí zamítající žalobu z formálních důvodů a případ vrátil. Konstatoval, že, jelikož žaloba stěžovatele spočívala na občanském a nikoli správním právu, neexistují v jeho případě žádné předběžné podmínky pro přístup k civilnímu soudu a že proto neexistují žádné překážky k tomu, aby byla žaloba posouzena co do meritů věci.
19. Dne 17. listopadu 1994 posoudil Krajský soud v Plocku žádost pana Kreuze o osvobození od soudních poplatků za podání žaloby. Akceptoval, že poplatky za podání žaloby ve výši 5 850 000 000 PZL – poplatky, jež by normálně dosáhly výše 308 500 000 – byly skutečně neobyčejně vysoké. S ohledem na tuto úvahu uložil soud stěžovateli zaplatit poplatek ve výši 100 000 000 PZL. Relevantní část odůvodnění tohoto rozhodnutí zněla následovně:

„... Zaplacení soudních poplatků v plné výši by jistě znamenalo podstatné snížení životní úrovně stěžovatele, i když se předpokládá, že žije ze svých úspor, jejichž hodnotu neuvedl.

Kterákoli osoba, která žije ze svých úspor, avšak podniká ve značném rozsahu a investovala značný kapitál do svého podniku, by měla být schopná zaplatit poplatky ve výši 100 000 000 PZL. Žalobce měl vzít v úvahu tu skutečnost, že takovéto obchodní podnikání může též vést ke sporům vedeným před soudy. Měl se tudíž ujistit o tom, že má pro takovýto účel dostatek finančních prostředků. ...“

20. Dne 30. listopadu 1994 se stěžovatel proti tomuto rozhodnutí odvolal k Odvolacímu soudu ve Varšavě. Přitom zejména argumentoval tím, že od soudu první instance nebylo rozumné tvrzení, že obchodní činnost v sobě zahrnuje nezbytnost soudních sporů, zejména s veřejnými orgány. Od takovýchto orgánů by se mělo normálně očekávat, že budou jednat v souladu s principem právního státu. V této souvislosti stěžovatel silně kritizoval názor krajského soudu, že si měl zajistit peníze pro předpokládané soudní spory, i když musel jednat s městským úřadem. To by, jak uvedl ve svém podání, implikovalo, že s porušováním zákona úředníky se musí počítat jako s normálním jednáním.

Stěžovatel dále tvrdil, že z jeho majetkového prohlášení jasně vyplývá, že není schopen zaplatit soudní poplatky, jež mu byly uloženy. Připomněl fakta uvedená v jeho majetkovém prohlášení, která podle jeho názoru soud přehlédl, zejména pak, že přišel o značnou částku peněz proto, že jeho pojišťovna mu neuhradila škodu na jeho autě (a potom se stala insolventní), a že utrpěl značnou finanční ztrátu ve výši 700 000 000 PZL. protože o své zboží přišel v důsledku podvodného jednání obchodního partnera. Pokud jde o tento bod, stěžovatel připomněl, že příslušné civilní řízení, které inicioval proti tomuto partnerovi, dosud probíhá před Krajským soudem v Plocku a stěžovatel, aby docílil slyšení před tímto soudem, již musel zaplatit značné soudní poplatky.

Stěžovatel dále argumentoval tím, že pokud měl soud první instance nějaké pochybnosti ohledně

jeho reálné finanční situace, pak měl přezkoumat pravdivost jeho prohlášení podle článku 116 § 1 zákoníku o civilním řízení. Závěrem poukázal na to, že jeho situace zůstává naprosto nezměněná ve srovnání se stavem ke dni 12. srpna 1994. kdy jej tentýž soud osvobodil od placení poplatků ve výši 200 000 000 PZL za podání předběžného odvolání.

21. Dne 29. prosince 1994 Odvolací soud ve Varšavě odvolání zamítl. Relevantní část tohoto rozhodnutí zněla následovně:

„Žalobce ve skutečnosti neprokázal, jaké jsou jeho současné zdroje příjmu. Vzhledem k tomu, že činil přípravy pro rozsáhlý projekt v Polsku, soudíme, že měl k tomu účelu dostatek prostředků. Žalobce žádá náhradu škody ve výši 5 bilionů zlotých (neprohlásil přesně, k čemu se tato suma vztahuje) a tvrdí, že nemohl – s ohledem na pochybení žalované strany (městského úřadu) – zahájit svou obchodní činnost (ačkoli neprokázal, že skutečně investoval). Pokud stěžovatel uvádí, že utrpěl ztrátu ve výši 700 000 000 PZL v souvislosti s pochybeným vyvlastněním jeho satelitního vybavení ..., tato skutečnost i přes ztrátu, kterou utrpěl, ukazuje, jaká byla hodnota transakcí, do nichž byl zapojen ...

V daném případě jsou soudní poplatky značné. Žalobce byl osvobozen od větší části těchto poplatků. Neexistuje však základ, na němž by bylo možné osvobodit žalobce úplně ode všech soudních poplatků. Máme proto za to, že krajský soud právem shledal, že stěžovatel byl schopen zaplatit soudní poplatky ve výši 100 000 000 PZL.“

22. Stěžovatel nezaplatil soudu poplatky ve výši 100 000 000 PZL. V důsledku toho v blíže neurčený den Krajský soud v Plocku nařídil, aby stěžovateli byla jeho žaloba vrácena, což znamenalo, že jeho žaloba pozbyla právních účinků a že na příslušné řízení bylo z právního i praktického hlediska nahlíženo, jako by nebylo nikdy před soudem zahájeno.

23. Relevantní vnitrostátní právo a praxe

24. Podle polského práva je každý žalobce povinen zaplatit soudní poplatek v okamžiku, kdy podá prohlášení o žalobě u soudu. V průběhu řízení je každá strana povinna platit další soudní poplatky v okamžiku, kdy podá jakékoli odvolání nebo ústavní stížnost, pokud není od těchto poplatků osvobozena. Soudní poplatky jsou procentuální (platí-li se poplatek z podání žaloby či odvolání) nebo jsou zlomkem (platí-li se poplatek za podání předběžného odvolání) z hodnoty dané žaloby.

Soudní poplatky příslušející kterékoli straně mohou být finálně uhrazeny stranou, která spor prohrála (které se v zásadě konečným rozsudkem nařídí, aby zaplatila všechny náklady sporu).

24. Existují ovšem kategorie stran sporu, které jsou osvobozeny od soudních poplatků na základě zákonných ustanovení. Některé tyto kategorie jsou uvedeny v článku 11 § 1 zákoníku civilního řízení. Toto ustanovení, ve znění aplikovatelném v relevantní době, osvobozovalo od soudních poplatků stranu podávající paternitní žalobu, stranu požadující výživné, prokurátora, soudního opatrovníka a „jakoukoli jinou stranu osvobozenou od soudních poplatků příslušným soudem“ (to znamená stranu, již bylo poskytnuto osvobození podle článku 113 zákoníku citovaného níže).

25. Ostatní kategorie takto osvobozených stran sporu jsou uvedeny inter alia v částech 8 a 9 zákona ze dne 13. června 1967, o soudních poplatcích v civilních případech. Podle části 8 zákona nejsou povinny platit soudní poplatky státní pokladna, městské a další veřejné orgány nebo instituce za předpokladu, že daná žaloba se netýká jejich obchodní činnosti. Část 9 zmocňuje ministra spravedlnosti osvobodit od soudních poplatků nevládní organizace.

26. V případě úspěchu ve sporu zahájeném osobou osvobozenou od soudních poplatků jsou poplatky, které by byly normálně vybrány od této osoby za podání žaloby a uplatnění jejího nároku, přiznány státní pokladně proti jejímu odpůrci.

27. Zákon ze dne 13. června 1967, o soudních poplatcích v civilních případech, se změnami, stanovil obecné principy, pokud jde o vybírání poplatků soudy.

Část 5 § 1 zákona, ve znění aplikovatelném v relevantní době, stanovila:

„Není-li zákonem stanoveno jinak, pak strana, která podala u soudu žalobu, jež podléhá soudním poplatkům, tyto poplatky zaplatí.“

28. Část 16 zákona, ve znění aplikovatelném v rozhodné době, ve vztahu k danému případu stanovila:

„1. Soud nepřijme žádnou žalobu, jestliže soudní poplatek, jenž je třeba zaplatit za podání dané žaloby, není zaplacen. V takovém případě nařídí předseda soudu straně, jíž se to týká, aby poplatek zaplatila ve lhůtě nepřekračující sedm dní pod pohružkou, že jinak bude žaloba vrácena. Jestliže strana ve stanovené lhůtě nevyhoví, žaloba se této straně vrátí.

...

3. Jakékoli odvolání, kasační stížnost, předběžné odvolání nebo námitky proti kontumačnímu rozsudku ... budou zamítnuty, jestliže splatný soudní poplatek nebude zaplacen ve (výše) stanovené lhůtě.“

4. Část 18 stanovila: „Žaloba, která byla straně vrácena v důsledku skutečnosti, že nebyl zaplacen soudní poplatek, nemá žádné právní účinky.“

5. Odstavec 1 nařízení ministra spravedlnosti ze 17. května 1993. o stanovení soudních poplatků v civilních případech, se změnami, ve znění aplikovatelném v rozhodné době, ve vztahu k danému případu stanovil:

„(4) Přesahuje-li hodnota žaloby částku 1 000 000 000 PZL. činí soudní poplatek za první 1 000 000 000 PZL 66 000 000 PZL a 5 % za zbývající části hodnoty této žaloby. V žádném případě nepřekročí splatný soudní poplatek částku 1 000 000 000 PZL.“

31. Osvobození od placení soudních poplatků bylo a dosud je předmětem volné úvahy soudu příslušného k projednávání případu. Článek 113 § 1 zákoníku o civilním řízení, ve znění aplikovatelném v rozhodné době, stanovil:

„Jednotlivec může požádat soud, který je příslušný k projednání případu, aby jej osvobodil od soudních poplatků, jestliže předloží prohlášení v tom smyslu, že požadované poplatky znamenají podstatné snížení životní úrovně jeho samotného a jeho rodiny. Takovéto prohlášení musí obsahovat podrobnosti o jeho rodině, prostředcích a příjmu. Stanovit, zda prohlášení splňuje podmínky pro poskytnutí požadovaného osvobození, přísluší soudu v rámci jeho volné úvahy.“

Článek 116 § 1 zákoníku o civilním řízení stanoví:

„V případě pochybností ... o skutečné finanční situaci strany požadující osvobození od soudních poplatků může soud nařídil ověření jejího prohlášení.“

Článek 120 § 1 zákoníku, ve znění aplikovatelném v rozhodné době, ve vztahu k danému případu stanovil:

„Soud zruší osvobození od soudních poplatků nebo od poskytnutí právní pomoci, jestliže pro ně neexistuje nebo přestalo existovat odůvodnění. V každé instanci dotčená strana zaplatí všechny v daném případě splatné soudní a/nebo právní poplatky ...“

32. Poplatky vybrané soudy netvoří ani nejsou zárukou za náklady, ani s ní nejsou ekvivalentní. Soudní poplatky převádějí finanční oddělení soudů do státní pokladny a pokládají se za součást jejich příjmů.
33. Dne 11. ledna 1995 vynesl Nejvyšší soud rozhodnutí, v němž se poprvé odvolal na „právo na soud“ zaručené podle článku 6 § 1 Úmluvy v souvislosti s požadavkem zaplatit soudní poplatky za podání žaloby či odvolání (rozhodnutí č. ARN 75/95, publikované v OSN Tb. U. 1995. Nr 9).

Toto rozhodnutí se týkalo mimořádného odvolání podaného prvním předsedou Nejvyššího soudu u Nejvyššího soudu. Odvolání směřovalo proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, jímž se zamítalo osvobodit žalobce ve správním řízení od placení soudních poplatků. Nejvyšší soud konstatoval toto:

„1. Ode dne, kdy se Polsko stalo členem Rady Evropy, může a měla by být při výkladu polského práva vzata v úvahu judikatura Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu.

2. Je-li předmětem případu žádost strany o podstatnou finanční pomoc ze strany veřejných orgánů, je třeba věnovat zvláštní pozornost posouzení současné žádosti této strany o osvobození od soudních poplatků. Každé rozhodnutí, jímž se taková žádost zamítá, by mělo obsahovat relevantní a zejména kogentní důvody, aby se nestalo skutečným popřením práva na soud, které je garantováno článkem 6 Evropské úmluvy o lidských právech“

Ačkoli se relevantní rozhodnutí týkalo soudních poplatků za podání odvolání u Nejvyššího správního soudu osobou, která požadovala finanční pomoc od veřejných orgánů, bylo aplikováno *mutatis mutandis* i na civilní případy.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
2. Žadatel si stěžoval, že nepožíval práva přístupu k soudu, protože musel upustit od své žaloby k civilnímu soudu pro svou neschopnost zaplatit mimořádně vysoké soudní poplatky požadované polským právem za podání žaloby. Uvedl, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy, který ve své relevantní části stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... projednána ... soudem, ... který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...“

1. Aplikovatelnost článku 6 § 1
2. Strany souhlasily, že se článek 6 Úmluvy vztahuje na dané řízení. Soud v rámci konstatování, že tato řízení ohledně stěžovatelovy žaloby na náhradu škody se tudíž týkají „rozhodování o občanských právech nebo závazcích“ ve smyslu tohoto článku, neshledává žádný důvod, pro který by tomu mělo být opačně.
3. Soulad s článkem 6 § 1
4. Stěžovatel
5. Stěžovatel začal připomenutím ustálené judikatury Soudu k dané otázce a zdůraznil, že právo na přístup k soudu, ačkoli není absolutní, musí být efektivní a že státní orgány nesmějí toto právo omezovat či redukovat způsobem porušujícím jeho samotnou podstatu.

Obzvláště pak stěžovatel konstatoval, že stát by neměl omezovat toto základní lidské právo vytvářením finančních bariér. Tvrdil, že jsou-li, tak jako v Polsku, soudní poplatky značným zdrojem státního rozpočtu, pak se v důsledku toho základní funkce justice transformuje na fiskální instrument a justice se nevyhnutelně stane mechanismem přístupným pouze osobám, které si to mohou dovolit. To rovněž zúží roli, kterou hraje právo na „spravedlivý proces“ v demokratické společnosti.

37. Stěžovatel připustil, že mohou existovat výjimečné případy, kdy je třeba přijmout zvláštní

opatření nebo kdy v odvolacím řízení nebude požadavek „cautio judicatem solvi“ kolidovat s právem jednotlivce na soud způsobem odporujícím článku 6 Úmluvy.

Nicméně, podle jeho názoru, je tomu naopak, pokud omezení kladená na přístup jednotlivce k soudu ve skutečnosti tvoří, tak jako v jeho případě, skutečnou finanční bariéru, jež mu brání zahájit řízení před soudem první instance.

38. Ohledně zvláštních okolností současného případu stěžovatel dále uvedl, že příslušné soudy při zamítnutí jeho výjimečného osvobození si musely být vědomy důsledků svých rozhodnutí, zejména toho, že stanovení soudního poplatku ve výši 100 000 000 PZL, částky rovnající se v této době průměrné roční mzdě v Polsku, jej připraví o jeho právo předložit svou civilní žalobu soudu.
39. Podle stěžovatelova podání jednaly polské soudy svévolně a ve svých rozhodnutích vycházely ze spekulativního hodnocení jeho finanční situace. Stěžovatel konstatoval, že tyto soudy neměly důvod nevěřit pravdivým skutečnostem, které uvedl ve svém prohlášení o majetku. Přesto však zamítly jeho argumenty, aniž by získaly jakýkoliv důkaz o opaku, přičemž podle článku 116 § 1 zákoníku o civilním řízení byly v případě pochybností o přesnosti jeho prohlášení povinny přezkoumat relevantní skutečnosti.
40. Stěžovatel dodal, že soudy nesprávně přečetly jeho argumenty a v důsledku toho dospěly k chybným skutkovým zjištěním. Tak například on nikdy netvrdil, že žil ze svých úspor, nýbrž že vložil všechny své úspory do přípravy zamýšleného projektu. Navzdory tomu Krajský soud v Plocku ve svém rozhodnutí ze dne 17. listopadu 1994 konstatoval v jeho neprospěch, že – údajně – nespecifikoval hodnotu úspor, z nichž žil, jako by bylo možné očekávat specifikaci částek, které nevlastnil.
41. Dále stěžovatel uvedl, že Krajský soud v Plocku při posuzování téhož prohlášení o majetku dospěl ke kontradiktorním rozhodnutím. Dne 12. srpna 1994 jej tento soud zcela bezvýhradně osvobodil od zaplacení částky 200 000 000 PZL v předběžném odvolacím řízení. Dne 17. listopadu 1994 mu přikázal zaplatit 100 000 000 PZL za meritní projednání jeho žaloby. V materiálu, který měl k dispozici, neměl soud žádný podklad k tomu, aby konstatoval, že se jeho finanční situace nějak změnila mezi těmito dvěma daty. Nebyl zde ani žádný podstatný rozdíl, pokud jde o soudní poplatky mezi předběžným řízením a řízením o meritu věci.
42. Konečně pak stěžovatel poznamenal, že budoucí žalovaná strana – městská správa – nebyla povinna platit žádné soudní poplatky ani jako žalobce, ani jako žalovaný. Za dané situace stěžovatel nepochopil, jak zamítnutí jeho osvobození od placení soudních poplatků mohlo posloužit zájmům na řádném chodu justice. Rovněž nepochopil, jak takovéto zamítnutí mohlo být považováno za přiměřené okolnostem, neboť tak byl definitivně připraven o své právo na to, aby jeho případ byl projednán soudem.
43. Závěrem stěžovatel požádal Soud, aby konstatoval porušení článku 6 § 1 Úmluvy s odůvodněním, že tím, že mu byl uložen mimořádně vysoký soudní poplatek, bylo porušeno ve své samotné podstatě jeho „právo na soud“ garantované tímto ustanovením.
44. Vláda
45. Vláda nesouhlasila. Konstatovala, že soudní poplatky vybírané polskými soudy za projednávání civilních žalob jsou formou legitimní restrikce individuálního přístupu k soudu a že tuto formu regulace přístupu k soudu nelze samu o sobě pokládat za odporující článek 6.
46. S odvoláním na zvláštní okolnosti případu Vláda za prvé zdůraznila, že vnitrostátní soudy osvobodily stěžovatele od větší části poplatku za podání žaloby, avšak odmítly mu poskytnout další osvobození, jelikož nesplnil podmínky pro takovéto osvobození, jež vyžaduje článek 113 § 1 zákoníku o civilním řízení. Stěžovatel tedy neprojevil náležitou vytrvalost normálně požadovanou a očekávanou od žalobce v civilním řízení.
47. Vláda za druhé tvrdila, že – na rozdíl od tvrzení stěžovatele – nebyly soudy povinny prověřovat jeho prohlášení o majetku, i když měl v pochybnosti o jeho přesnosti. Podle článku 113

zákoníku o civilním řízení mohou soudy volně uvážit, zdaje poskytnutí osvobození od placení soudních poplatků oprávněné. Kromě toho soudy nejsou povinny prověřovat prohlášení podle článku 116 zákoníku. Toto ustanovení pouze stanoví, že se mohou rozhodnout, zda tak učiní, a nikoli, že tak musí nebo mají učinit. Proto nebylo úkolem příslušných soudů shromáždit důkazy a vést vyšetřování za účelem objasnění a ověření stěžovatelova majetkového prohlášení. Naopak, stěžovateli příslušelo dokázat skutečnosti relevantní pro jeho žádost.

48. Vláda dále uvedla, že jak krajský soud, tak i odvolací soud uvedly detailní a kogentní důvody pro svá rozhodnutí. Do těchto rozhodnutí byly promítnuty názory opírající se o dobře zavedenou judikaturu Nejvyššího soudu, podle níž angažovanost v podnikání může v sobě zahrnovat nezbytnost sporů a v důsledku toho potřebu zajistit si předem dostatečné prostředky na úhradu soudních poplatků.
49. Vláda konstatovala, že příslušné soudy při posuzování rozhodujících skutečností případu vykonávaly svou hodnotící pravomoc řádným způsobem. Své nálezy opřely o takové faktory, jako o skutečnost, že stěžovatel vedl v rozhodné době další civilní řízení (kde požadoval značnou náhradu škody) a že připravoval významný projekt. Tyto skutečnosti ukazovaly na širokou povahu jeho finančních transakcí, a tudíž na jeho schopnost zaplatit odpovídající soudní poplatky. Podle tvrzení Vlády vzaly soudy v úvahu také tu skutečnost, že stěžovatel žádal o značně vysokou náhradu škody a že byl ve skutečnosti osvobozen od placení větší části soudních poplatků, k nimž byl povinen z titulu podání žaloby.
50. Podle názoru Vlády bylo v zájmu spravedlnosti, aby strana civilního řízení zaplatila soudní poplatky, pokud nesplňovala podmínky stanovené zákonem pro osvobození od takovýchto poplatků. Tak tomu bylo zejména ve stěžovatelově případě, kde daná částka, byť se v té době rovnala průměrné roční mzdě v Polsku, prostě odpovídala vysoké hodnotě náhrady škody, kterou stěžovatel požadoval.
51. Vláda dále připomněla stěžovatelův argument, že i když se jeho finanční situace nezměnila, soudy přesto při posuzování stejného majetkového prohlášení dospěly ke kontradiktorním rozhodnutím o otázce, zda má či nemá být osvobozen od placení soudních poplatků. K tomuto bodu Vláda poznamenala, že zde byl základní rozdíl mezi předběžným odvolacím řízením a řízením o meritu žaloby. Tím se podle jejího názoru dá vysvětlit, proč polské soudy dospěly k rozdílným rozhodnutím.
52. Závěrem Vláda namítla, že tyto poplatky byly uloženy stěžovateli v souladu se zákonem a že sledovaly legitimní účel. Poplatky nebyly nepřiměřené jeho majetku, ani nebyly uloženy svévolně. V souladu s tím Vláda požádala Soud, aby konstatoval, že v případě stěžovatele nedošlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.
53. Hodnocení Soudu

(a) Principy odvozené z judikatury Soudu

52. Soud připomíná, tak jak již konstatoval při mnoha příležitostech, že článek 6 § 1 zabezpečuje každému právo na to, aby každou žalobu týkající se jeho občanských práv a závazků předložil soudu nebo tribunálu. Tímto způsobem zakotvuje toto ustanovení „právo na soud“, kde právo na přístup, to jest právo zahájit řízení před soudem v civilních věcech, je pouze jedním jeho aspektem; jedná se však o takový aspekt, který ve skutečnosti umožňuje požívat dalších záruk zakotvených v prvním paragrafu článku 6. Takové znaky, jakými jsou spravedlnost, veřejnost a rychlost soudního řízení, nemají ve skutečnosti vůbec žádný význam, není-li takovéto řízení nejdříve iniciováno. A v civilních záležitostech je jen stěží možné si představit vládu práva (právní stál), aniž by existovala možnost přístupu k soudům (viz. mimo jiné, rozsudek ve věci *Golder v. Spojené království* ze dne 21. ledna 1975. Serie A. č. 18, str. 18. § 34 in line a §§ 35-36 a *Z. a další v. Spojené království* (GC). č. 29392/95, ECHR 2001-..., §§ 91-93).
53. „Právo na soud“ není absolutní. Může podléhat omezením povoleným implikací, protože právo na přístup si svou samotnou podstatou vynucuje regulací státem. Tím, že článek 6 § 1 zaručuje

stranám sporu efektivní právo na přístup k soudům za účelem rozhodnutí o jejich „občanských právech a závazcích“, ponechává toto ustanovení státu volný výběr prostředků k dosažení tohoto účelu, avšak zatímco smluvní stály se v tomto ohledu těší určitému rozsahu hodnocení, definitivní rozhodnutí o dodržení požadavků Úmluvy přísluší Soudu (viz výše citované rozsudky ve věci *Golder v. Spojené království a Z. a další v. Spojené království*, *ibid.*, a *mutatis mutandis* rozsudek ve věci *Airey v. Irsko* ze dne 9. října 1979, Serie A, č. 32. str. 14-15. § 26).

54. Soud již rozhodl v několika případech, že zejména tam, kde se daná omezení vztahovala k podmínkám přípustnosti odvolání nebo kde zájmy spravedlnosti vyžadovaly, aby stěžovatel v souvislosti se svým odvoláním složil záruku za náklady, jež ponese druhá strana řízení, může být přístup jednotlivce k „soudu“ nebo k „tribunálu“ podroben různým omezením. včetně finančních (viz např. rozsudek ve věci *Brualla Gómez de la Torre v. Španělsko* ze dne 19. prosince 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-VIII. str. 2955. § 33 a rozsudek ve věci *Tolstoy - Miloslavsky v. Spojené království* ze dne 13. července 1995, Serie A. č. 316-B, str. 80-81, §§ 61 a násl.). Soud rovněž připustil, že mohou existovat případy, kde budoucí strana sporu musí nejdříve získat povolení před tím, než jí je dovoleno podat svou žalobu (viz rozsudek ve věci *Ashingdane v. Spojené království* ze dne 28. května 1985, Serie A. č. 93, str. 25. § 59). Nicméně ve všech těchto případech se Soud ujistil, že aplikovaná omezení neomezují nebo neuznávají přístup poskytnutý stěžovateli takovým způsobem nebo v takové míře, že by byla narušena samotná podstata tohoto práva.
55. V této souvislosti Soud zdůrazňuje, že omezení přístupu k soudu nebo tribunálu nebude slučitelné s článkem 6 § 1. nebude-li sledovat legitimní účel a nebude-li zde existovat přiměřený vztah proporcionality mezi použitými prostředky a legitimním účelem, jehož má být dosaženo (viz, například, rozsudek ve věci *the Tinnelly and Sons Ltd. a další a McElduff a další v. Spojené království* ze dne 10. července 1998, Reports 1998-IV, str. 1660, § 72).
56. Soud dále připomíná, že při posuzování slučitelnosti s výše uvedenými standardy není jeho úkolem nahrazovat příslušné vnitrostátní orgány při určení nejvhodnějších prostředků regulace přístupu ke spravedlnosti, ani hodnotit skutečnosti, které tyto soudy vedly k přijetí toho či onoho rozhodnutí. Úkolem Soudu je zkontrolovat z hlediska Úmluvy rozhodnutí, která přijaly tyto orgány při výkonu své hodnotící pravomoci, a ujistit se o tom, jestli důsledky těchto rozhodnutí byly slučitelné s Úmluvou (viz, *mutatis mutandis*, rozsudky ve věci *the Tolstoy - Miloslavsky v. Spojené království a the Brualla Gómez de la Torre v. Španělsko* /v § 32 in fine/ citované výše, *ibid.*).
57. V této souvislosti by Soud rovněž chtěl připomenout, že jeho kontrola spočívá na zásadě, že účelem Úmluvy není garantovat práva, jež jsou teoretická nebo iluzorní, ale práva, jež jsou praktická a efektivní. To platí obzvláště pro právo přístupu k soudu se zřetelem na prominentní místo, které v demokratické společnosti náleží právu na spravedlivý proces (viz výše citovaný rozsudek ve věci *Airey v. Irsko*, *ibid.* § 24 a rozsudek ve věci *Ait-Mouhoub v. Francie* ze dne 28. října 1998, Reports 1998-VIII. str. 3227, § 52).

(b) Aplikace výše uvedených principů na daný případ

(i) Zda povinnost zaplatit soudní poplatky v civilním řízení uložená polským právem znamenala sama o sobě porušení článku 6 § 1 Úmluvy

58. V daném případě stěžovatel nejdříve napadl obecné pravidlo, podle něhož přístup k polským civilním soudům závisí na zaplacení soudního poplatku ve výši určitého procenta nebo zlomku hodnoty uvedené v podané žalobě (viz odstavce 23 a 36-37 výše). Vláda namítla, že vybírání soudních poplatků za řízení o civilních žalobách nelze pokládat samo o sobě za odporující článku 6 § 1 (viz výše odstavec 44).
59. S přihlédnutím k výše uvedené deklaraci principů zakotvených ve své judikatuře, Soud znovu připomíná, že nikdy nevyklučoval možnost, že zájmy řádného chodu justice mohou opravňovat k

uvalení finančního omezení na přístup jednotlivce k soudu (viz odstavec 54 výše a zejména pak výše citovaný rozsudek ve věci Tolstoy - Miloslavsky v. Spojené království, ibid. § 61 a násl.). Dále Soud má za to, že podle článku 6 § 1 splnění závazku zabezpečit efektivní právo přístupu k soudu neznamena pouze absenci zasahování, avšak může vyžadovat různé formy pozitivního jednání na straně státu, ani neznamena nespécifikované právo získat bezplatnou právní pomoc od státu v civilním sporu, aniž by právo na bezplatné řízení v civilních věcech mohlo být odvozeno od tohoto ustanovení (viz, mutatis mutandis, výše citovaný rozsudek ve věci the Airey v. Irsko, ibid. §§ 25-26).

60. V souladu s tím Soud konstatuje, že požadavek zaplatit poplatky civilním soudům v souvislosti se žalobami, v nichž se požaduje rozhodnutí, nelze pokládat za omezení práva přístupu k soudu, které je neslučitelné per se s článkem 6 § 1 Úmluvy. Soud však připomíná, že výše poplatků stanovených ve světle zvláštních okolností daného případu, včetně stěžovatelovy schopnosti je zaplatit, a stadia řízení, v němž toto omezení bylo uloženo, jsou podstatnými faktory pro rozhodnutí, zda osoba požívající právo na přístup byla „... vyslechnuta soudem“ (viz výše citované rozsudky ve věci Tolstoy - Miloslavsky v. Spojené království a ve věci Ait-Mouhoub v. Francie, ibid. § 63 a násl. a § 57).

(ii) Zda poplatek vyžadovaný od stěžovatele za podání jeho žaloby omezoval jeho „právo na soud“ způsobem odporujícím článku 6 § 1

61. Maje tyto faktory na vědomí, musí Soud dále rozhodnout, zda za specifických okolností daného případu znamenal aktuálně uložený poplatek takové omezení, které narušilo samotnou podstatu stěžovatelova práva na přístup k soudu. Stěžovatel uváděl, že požadavek, aby zaplatil 100 000 000 PZL za podání své žaloby, se stal totální překážkou jeho přístupu k soudu (viz výše odstavce 38-43). Vláda oproti tomu tvrdila, že tato částka byla naprosto oprávněná z hlediska zájmů spravedlnosti a spočívala na objektivním vyhodnocení jeho finanční situace (viz výše odstavce 45-51).

62. V této souvislosti Soud úvodem poznamenává, že i když částka požadovaná od stěžovatele byla nakonec podstatně snížena ve srovnání s původně uloženou částkou, přesto se rovnala průměrnému ročnímu výdělku v Polsku v dané době (viz výše odstavce 38-49). Její výše, nahlížena z pohledu obyčejné strany sporu, byla nepochybně značná. Stěžovatel byl však podnikatelem a příslušné soudy vycházely při stanovení soudního poplatku do značné míry z předpokladu, že podnikání samo o sobě může implikovat nezbytnost soudních sporů. Na tomto základě dospěly k závěru, že stěžovatel měl vzít v úvahu nezbytnost zabezpečit si předem dostatečné prostředky pro soudní poplatky. K tomuto předpokladu ještě soudy připojily hypotézu, že stěžovatel - který ve svém majetkovém prohlášení fakticky prohlásil, že nemá žádné příjmy a že své úspory vložil do zamýšlené investice a zmínil se též o dalších materiálních ztrátách ve svém podnikání - žije ze svých úspor a že rozsah jeho investování (bez ohledu na utrpené ztráty) prokázal jeho schopnost zaplatit soudní poplatek (viz výše odstavce 19-21).

63. Soud neshledává tyto důvody přesvědčivými, zejména mají-li vyvážit důležitost zabezpečení „efektivního“ přístupu k soudu jednotlivci. Soud především poznamenává, že žaloba, kterou stěžovatel zamýšlel podat, se vztahovala pouze vzdáleně, pokud vůbec, k jeho podnikání jako takovému. Soudu nepřísluší hodnotit podstatu této žaloby, i když musí konstatovat, že stěžovatelova žaloba vycházela z porušení principu právního státu (vlády práva) žalovaným veřejným orgánem (porušení již bylo konstatováno v rozsudku Nejvyššího správního soudu) a týkala se škod způsobených údajně tímto porušením (viz výše odst. 10-11). Za druhé Soud konstatuje, že nálezy, které příslušné soudy učinily ohledně stěžovatelovy finanční situace, zřejmě vycházely spíše z jeho hypotetických výdělečných možností než ze skutečností, které uvedl.

64. Je pravdou, že přijímání a vyhodnocování důkazů přísluší primárně vnitrostátním soudům a že

úkolem Soudu je ujistit se o lom, zda tyto soudy při výkonu své hodnotící pravomoci v léto oblasti jednaly v souladu s článkem 6 § 1 (viz § 56 výše). Avšak v daném případě Soud konstatuje, že justiční orgány odmítly akceptovat stěžovatelův argument, že není způsobilý zaplatit soudní poplatky, aniž by získaly či zvážily jakýkoliv důkaz odporující skutečností, které uvedl ve svém majetkovém přiznání. Navíc soudy vykonstruovaly určité předpoklady ohledně finanční situace stěžovatele, které nebyly plně podepřeny materiálem, který měly k dispozici (viz výše odstavce 19-21 a 40).

65. Soud rovněž poznamenává, že podle polského práva může být osvobození od placení kdykoli revokováno soudy, pokud jeho důvod přestal existovat. Umožnění stěžovateli, aby postupoval v řízení o své žalobě v úvodním stadiu řízení, by tudíž nebylo znemožnilo polským soudům vybrat soudní poplatky v kterémkoli pozdějším stadiu, jestliže by se někdy později jeho finanční situace zlepšila (viz výše odstavec 31 in fine).
66. Po posouzení skutkových okolností případu v jejich souhrnu a s přihlédnutím k privilegovanému postavení, jež zaujímá právo na soud v demokratické společnosti. Soud konstatuje, že justiční orgány nezajistily řádnou rovnováhu mezi zájmem státu na vybírání soudních poplatků za projednávání žalob na straně jedné a mezi zájmem stěžovatele na uplatnění své žaloby před soudy na straně druhé.

Poplatek vyžadovaný od stěžovatele za projednání jeho žaloby byl přemrštěný. Měl za následek, že stěžovatel upustil od své žaloby a nikdy nebyl ohledně své kauzy vyslechnut soudem. To podle názoru Soudu narušilo samou podstatu jeho práva na přístup k soudu.

67. Z výše uvedených důvodů Soud dospívá k závěru, že uložení soudních poplatků stěžovateli bylo disproporcionálním omezením jeho práva na přístup k soudu. Soud tudíž shledává, že zde došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.
68. Aplikace článku 41 Úmluvy
69. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

69. Z titulu peněžní škody požadoval stěžovatel částku 50 000 polských zlotých (PZL), která tvořila určitou část nákladů, které vynaložil v souvislosti se založením společnosti v Polsku, a dále kompenzaci ušlého zisku z příjmů, které by byl mohl získat v Rakousku, kdyby se nebyl angažoval na přípravě svého projektu v Polsku. Stěžovatel dále požádal Soud, aby mu přiznal částku 100 000 PZL jako náhradu duševního utrpení a úzkosti způsobené porušením Úmluvy.
70. Vláda namítla, že uvedené částky jsou mimořádně nadsazené. K tomu dodala, že stěžovatel neprokázal, že jeho pobyt v Polsku byl nezbytný, a poukázala na to, že investice do založení společnosti v Polsku měly být spíše zdrojem jeho příjmů nežli údajné škody. Pokud jde o morální škodu, vláda namítla, že stěžovatel neprokázal příčinnou souvislost mezi uvedenou škodou a údajným porušením článku 6 § 1 Úmluvy. Závěrem Vláda požádala Soud, aby konstatoval, že nález porušení Úmluvy je sám o sobě dostatečným a spravedlivým zadostiučiněním.
71. Na základě materiálů, které měl k dispozici, učinil Soud závěr, že stěžovatel neprokázal, že tvrzená finanční újma byla skutečně zapříčiněna tím, že byl zbaven přístupu k soudu. Proto přiznání náhrady škody z tohoto titulu nelze pokládat za oprávněné.
72. Na druhé straně Soud uznává, že stěžovatel utrpěl určitou morální škodu, která není dostatečně kompenzována nálezem o porušení Úmluvy. Poté, co učinil vyhodnocení na základě spravedlnosti. Soud přiznává stěžovateli z tohoto titulu částku 30 000 PZL.

73. Náklady a výdaje

74. Stěžovatel, který obdržel právní pomoc od Rady Evropy v souvislosti s předložením svého případu, žádal úhradu částky 9000 PZL za náklady a výdaje, jež vynaložil v řízení před Soudem, která bude přičtena k částce 976,55 Euro, jež byla zaplacená v rámci právní pomoci Soudu.

75. Vláda požádala Soud, aby přiznal úhradu, pokud vůbec nějakou přízná, pouze pokud požadované náklady a výdaje byly skutečně a nutně vynaloženy a pokud byly přiměřené, co do výše.

76. Soud posoudil tento požadavek ve světle principů zakotvených v judikatuře (viz Nikolova v. Bulharsko*) (GC), č. 31 195/96, § 79, ECHR 1999-II, Baranowski v. Polsko, č. 28358/95, § 85. ECHR 2000-III a Kudla v. Polsko (GC). č. 30210/96. § 168. ECHR 2000-XII).

Při aplikaci uvedených kritérií na daný případ Soud shledává přiměřeným přiznat stěžovateli částku 12 442 PZL na úhradu jeho nákladů a výdajů spolu s daní z přidané hodnoty, která může být splatná, sníženou o 976,55 Euro obdržených formou právní pomoci od Rady Evropy.

1. Úroky z prodlení

2. Podle informací, které má Soud k dispozici, činí zákonná úroková sazba aplikovatelná v Polsku v den při jetí tohoto rozsudku 30 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODU SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

2. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli ve lhůtě tří měsíců tyto částky:

(i) 30 000 (třicet tisíc) polských zlotých jako náhradu morální škody;

(ii) 12 442 (dvanáct tisíc čtyři sta čtyřicet dva) polských zlotých jako úhradu nákladů a výdajů, spolu s daní z přidané hodnoty, jež může být splatná, minus 976,55 Euro převedených na polské zloté kursem aplikovatelným v den vydání tohoto rozsudku;

(b) že jednoduché úroky o roční úrokové sazbě 30 % budou splatné po uplynutí výše stanovené tříměsíční lhůty až do vyrovnání; 3. Zamítá zbytek stěžovatelovy žádosti o spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a oznámeno písemně dne 19. června 2001 v souladu s ustanovením 77 §§ 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Lawrence EARLY

zástupce tajemníka

Wilhelmina THOMASSENOVÁ

předsedkyně

*) Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strassbourgu – přílohový list XIX/99. Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 31195/96. str. 24.